

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

Олександр ГОЛОВКО

_____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

«Політико-правові системи Азії та Африки»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“ 30 ” серпня 2022 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Тумаков Олександр Іванович, канд. іст. наук, доц.,
доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “ 29 ” серпня 2022 року, протокол № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проєктної групи) «Міжнародні відносини та регіональні студії»

назва освітньої програми

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проєктної групи)

Ганна ПАНАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “ 29 ” серпня 2022 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Політико-правові системи Азії та Африки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії», ОП «Міжнародні відносини та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Основною **метою** навчального курсу є ознайомлення студентів-бакалаврів з особливостями сучасного політичного розвитку країн афро-азіатського регіону, їхніх правових систем, формування у студентів чіткого уявлення про найважливіші соціально-політичні процеси, що відбуваються в сучасних східних суспільствах.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК16. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення;

- формування наступних фахових компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.

СК15. Здатність оцінювати особливості та традиції політичної поведінки країн світу в контексті об'єктивних потреб і можливостей розвитку міжнародних стосунків.

СК16. Здатність аналізувати внутрішні та зовнішні чинники розвитку регіональних спільнот (геополітичних, географічних, економічних, цивілізаційних та інших, регіональні

угруповання, країни та регіони як суб'єкти міжнародних відносин та глобальної конкуренції.

СК17. Здатність здійснювати компаративний аналіз певного регіону (групи країн), враховуючи історичний, культурний, економічний, політичний розвиток.

СК18. Здатність аналізувати розвиток міжнародних регіонів (Північної Америки, Європи, Східної та Південно-Східної Азії, Латинської Америки, Африки) і окремо взятих країн, регіональних та міжрегіональних організацій.

СК19. Здатність оцінювати регіональні комплекси безпеки та військово політичного співробітництва країн та регіонів світу.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>За вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-й
Семестр	
4-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
–	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких **результатів** навчання:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН06. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні довідки.

РН 25. – знання історії та культури Китаю;

РН 26. – розуміння процесів модернізації в країнах Азії та Африки.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Політико-правові системи країн Східної та Південно-Східної Азії

Тема 1. Вступ до курсу. Мета і завдання курсу. Поняття політичної системи, її складові. Сучасні політичні системи: загальна характеристика. Демократичні та антидемократичні політико-правові режими. Авторитаризм. Тоталітаризм. Військові режими.

Сучасні партійні системи: загальна характеристика.

Правові системи: континентальна (романо-германська), англосаксонська, релігійні, звичайно-традиційна. Особливості китайського, японського, індуського, мусульманського права.

Джерела і література до курсу.

Тема 2. Конституційний процес у Китаї в першій половині ХХ ст. Сінхайська революція 1911–1913 рр. і встановлення республіканської форми правління, тимчасова конституція 1912 р. Конституція 1914 р. і боротьба за республіканський лад. Політико-правова система Китаю в умовах дуцзюнату, конституція 1923 р. Національна революція 1925–1927 рр. та реалізація гоміньданівської моделі політико-правової системи. Конституція 1931 р. Поглиблення суспільно-політичної кризи і конституція Китайської Республіки 1946 р.

Тема 3. Етапи формування політико-правової системи КНР. Проголошення КНР і становлення соціалістичної політико-правової системи. Конституція 1954 р. «Культурна революція» і криза політико-правової системи. Конституція 1982 р. і розвиток політико-правової системи КНР в умовах економічної реформи. Особливості кримінального та цивільного законодавства.

Еволюція політико-правової системи Тайваню.

Тема 4. Етапи формування політико-правової системи Японії. Особливості політико-правової системи традиційної Японії. Сьогунат як форма японської держави. «Революція/реставрація Мейдзі» і модернізація політико-правової системи Японії. Конституція 1889 р.

Політико-правова система Японської імперії в 20–30-ті роки ХХ ст.

Етапи формування політичної системи сучасної Японії. Період реальної багатопартійності (1945–1955 рр.).

Реформи американської окупаційної адміністрації 1945–1947 рр. з політичної перебудови японської держави і суспільства. Конституція 1946 р. Період політичного домінування ЛДП (1955–1993 рр.). «Епоха коаліційних урядів» (з 1993 р.).

Інститут імператорської влади у сучасній Японії.

Тема 5. Особливості політико-правових систем інших країн регіону. Еволюція політико-правових систем КНДР та Республіки Корея.

Політико-правові системи країн Південно-Східної Азії: загальна характеристика.

Розділ 2. Політико-правові системи країн Південної, Центральної та Західної Азії

Тема 6. Етапи формування політико-правової системи Індії. Особливості історичного розвитку Індії. Кастова система. Англійське завоювання Індії і формування колоніального апарату управління. Сипайське повстання 1857–1859 рр. і зміни у колоніальному управлінні Індією. Утворення партії Індійський національний конгрес (ІНК). Антиколоніальний рух 1905–1908 рр. і реформи британської адміністрації.

Перемога народів Індії у боротьбі за незалежність. Конституція 1950 р. «Курс Неру» у внутрішній політиці. Політична боротьба у 1960-ті – на початку 1980-х років. Діяльність уряду І. Ганді. Еволюція політико-правової системи Індії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Кастова система у сучасній Індії.

Тема 7. Етапи формування політико-правової системи Ірану. Особливості політичного режиму шахського Ірану епохи Каджарів. Перші спроби реформ. Іранська революція 1905–1911 рр. Конституційне законодавство 1906–1907 рр.

Особливості політико-правової системи Ірану у 20–30-ті роки ХХ ст. Реформи Реза-шаха Пехлеві.

Зміни у політико-правовій системі Ірану у 1950-ті – середині 1970-х років. Реформи шахського уряду епохи «білої революції».

Антишахська революція 1978–1979 рр. і зміна політичного режиму. Формування політико-правової системи Ісламської республіки Іран. Закон 1982 р. про кримінальні та цивільні покарання. Іранський досвід ісламського розвитку.

Особливості сучасної політико-правової системи Ісламської Республіки Іран.

Тема 8. Етапи формування політико-правової системи Туреччини. Розбудова османської державності та її особливості. Спроби реформ у Османській імперії наприкінці ХVІІІ – у першій третині ХІХ ст. Модернізація епохи Танзімату та зміни у політико-правовій системі Туреччини. Кримінальний кодекс 1840 р. Конституція 1876 р. та її доля. Молодотурецька революція 1908 р.

Національна революція 1919–1923 рр. Реформи кемалістів зі зміни політико-правової системи Туреччини. Скасування султанату. Проголошення Турецької Республіки. Ліквідація халіфату. Скасування суду шаріату. Конституція 1924 р. Характерні риси політико-правової системи кемалістської Туреччини у 20-ті – середині 40-х років ХХ ст.

Криза кемалізму. Політична боротьба у 50–80-ті роки ХХ ст. Армія у суспільно-політичному житті Туреччини. Військові перевороти 1960, 1971, 1980 років. «Військовий меморандум» 1997 р. Конституції 1961 і 1982 рр. Ісламизм у політичному житті Туреччини наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Спроба військового перевороту у 2016 р.

Особливості сучасної політико-правової системи Туреччини.

Розділ 3. Політико-правові системи країн арабського світу та Африки

Тема 9. «Ісламський ренесанс» і нові тенденції у політичному розвитку арабських країн. Політичне відродження ісламу у ХХ ст. Проблема ісламського радикалізму. «Арабська весна» та її наслідки.

Політико-правові системи арабських країн: загальне та особливе.

Тема 10. Політико-правові системи країн Африки к півдню від Сахари. Африканські країни після деколонізації: вибір шляхів розвитку. Традиційне і сучасне у суспільно-політичному житті країн, що звільнилися. Держава та суспільство у ХХ ст. Радикальний ісламизм у «Чорній» Африці. Місце і роль звичайно-традиційного права.

Політико-правові системи країн Тропічної та Південної Африки: загальне та особливе.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п/с	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Політико-правові системи країн Східної та Південно-Східної Азії						
Разом за розділом 1	46	16	10			20
Розділ 2. Політико-правові системи країн Південної, Центральної та Західної Азії						
Разом за розділом 2	28	10	6			12
Розділ 3. Політико-правові системи країн арабського світу та Африки						
Разом за розділом 3	16	6				10
Усього годин	90	32	16			42

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Т. 1. Сучасні політико-правові системи: загальна характеристика	2
2.	Т. 2. Етапи формування політико-правової системи Китаю	
	2.1. Конституційний процес у Китаї в першій половині ХХ ст.	2
	2.2. Етапи формування політико-правової системи КНР	2
3.	Т. 3. Етапи формування політико-правової системи Японії	
	3.1. Політико-правова система Японської імперії (кінець ХІХ ст. – 1945 р.)	2
	3.2. Етапи формування політико-правової системи сучасної Японії (1945 р. – початок ХХІ ст.)	2

4.	Т. 4. Формування політико-правової системи Індії	2
5.	Т. 5. Формування політико-правової системи Ірану	2
6.	Т. 6. Формування політико-правової системи Туреччини	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи:

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – впевнено засвоїти поняття «політична системи», проаналізувати її складові; – охарактеризувати сучасні партійні системи; – проаналізувати правові системи, які існують у світі сьогодні; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
2	Тема 2. Конституційний процес у Китаї в першій половині ХХ ст.: – проаналізувати наслідки Сінхайської революції 1911–1913 рр. і простежити процес встановлення республіканської форми правління; – проаналізувати основні етапи конституційного процесу у першій половині ХХ ст., звернувши увагу на конституції 1912, 1914, 1923, 1931 та 1946 років; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
3	Тема 3. Етапи формування політико-правової системи КНР: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати становлення соціалістичної політико-правової системи КНР; – простежити розвиток політико-правової системи КНР в умовах економічної реформи; – з'ясувати особливості кримінального та цивільного законодавства КНР; – розглянути еволюцію політико-правової системи Тайваню; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	6
4	Тема 4. Етапи формування політико-правової системи Японії: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати особливості політико-правової системи традиційної Японії; – оцінити значення «революції/реставрації Мейдзі» у модернізації політико-правової системи Японії; – розглянути еволюцію політико-правової системи Японської імперії в 20–30-ті роки ХХ ст.; – проаналізувати етапи формування політичної системи сучасної	5

	Японії; – з'ясувати місце інституту імператорської влади у сучасній Японії; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	
5	Тема 5. Особливості політико-правових систем інших країн регіону Східної та Південно-Східної Азії: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – простежити еволюцію політико-правових систем КНДР та Республіки Корея; – проаналізувати особливості політико-правових систем країн Південно-Східної Азії; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
6	Тема 6. Етапи формування політико-правової системи Індії: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати особливості історичного розвитку Індії, звернувши увагу на кастову систему; – простежити процес англійського завоювання Індії і формування колоніального апарату управління; – проаналізувати «курс Неру» у внутрішній політиці; – простежити еволюцію політико-правової системи Індії наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
7	Тема 7. Етапи формування політико-правової системи Ірану: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати особливості політичного режиму шахського Ірану епохи Каджарів; – проаналізувати реформи Реза-шаха Пехлеві та особливості політико-правової системи Ірану у 20–30-ті роки ХХ ст.; – простежити зміни у політико-правовій системі Ірану у 1950-ті – середині 1970-х років; – проаналізувати зміну політичного режиму внаслідок антишахської революції 1978–1979 рр.; – проаналізувати особливості сучасної політико-правової системи Ісламської Республіки Іран; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
8	Тема 8. Етапи формування політико-правової системи Туреччини: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати особливості розбудови османської державності; – простежити зміни у політико-правовій системі Туреччини під час модернізації епохи Танзімату; – детально розглянути реформи кемалістів зі зміни політико-правової системи Туреччини після національної революції 1919–1923 рр.; – проаналізувати роль армії у суспільно-політичному житті Туреччини; – проаналізувати особливості сучасної політико-правової системи	4

	Туреччини; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	
9	Тема 9. «Ісламський ренесанс» і нові тенденції у політичному розвитку арабських країн: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати політико-правові системи арабських країн; з'ясувати їхні спільні та особливі риси; – розглянути вплив «Арабської весни» на трансформацію політико-правових систем країн регіону; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	4
10	Тема 10. Політико-правові системи країн Африки к півдню від Сахари: – ознайомитися з основною і додатковою літературою до теми; – проаналізувати місце і роль звичайно-традиційного права у країнах регіону; – проаналізувати політико-правові системи країн Тропічної та Південної Африки; з'ясувати їхні спільні та особливі риси; – підготувати інформаційні повідомлення, презентації і виступи з цих питань.	3
Разом		42

6. Індивідуальні завдання (не передбачено навчальним планом)

7. Методи навчання

При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи: словесні (лекція, бесіда, пояснення, розповідь, навчальна дискусія); наочні (демонстрація, ілюстрування); практичні (відповіді на тести, вправи, практична робота тощо).

Крім традиційних, використовуються й інші, так звані «активні методи навчання», особливістю яких є спонукання студентів до активності та обов'язкова взаємодія студентів між собою чи з іншими суб'єктами навчального процесу (аналіз конкретних ситуацій, ділова гра, он-лайн робота тощо).

8. Методи контролю

Поточний контроль засвоєння тем розділів здійснюється під час семінарських занять, тестування, перевірки виконання творчих завдань.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних, практичних та семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки творчих завдань;
- контроль засвоєння практичного та теоретичного матеріалу;

– контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їхні результати.

Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення певного блоку тем (розділу).

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- участь у дискусії на семінарських заняттях;
- письмовий експрес-контроль;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчого завдання.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є базовою інформацією при проведенні підсумкового контролю і враховується при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни. Сума балів, яку студент може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни. До іспиту допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань становить 40 (з них: відповіді на 2 теоретичних питання – по 15 балів, тестові завдання – 10 балів).

Час виконання – до 90 хвилин.

У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0 балів).

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. За результатами поточного та підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Набрана кількість рейтингових балів студентом служить основою для оцінки за національною шкалою.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						
Поточний контроль самостійної роботи на семінарських заняттях						Разом
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	
10	10	10	10	10	10	60

Критерії оцінювання
(поточний контроль самостійної роботи на семінарських заняттях та екзамен)

самостійної роботи на	Поточне опитування / тестування (бали)	Виступ з доповіддю на семінарському занятті (максимальна кількість балів)	Участь у дискусії (максимальна кількість балів)	Знання додаткової літератури (максимальна кількість балів)	Загальна кількість балів
1	1	5 балів x 1 заняття = 5 балів	2 бали x 1 заняття = 2 бали	2	10
2	1	5 балів x 1 заняття = 5 балів	2 бали x 1 заняття = 2 бали	2	10
3	1	5 бали x 1 заняття = 5 балів	2 бал x 1 заняття = 2 бали	2	10
4	1	5 бали x 1 заняття = 5 балів	2 бал x 1 заняття = 2 бали	2	17
5	1	5 балів x 1 заняття = 5 балів	2 бал x 1 заняття = 2 бали	2	10
6	1	5 балів x 1 заняття = 5 балів	2 бал x 1 заняття = 2 бали	2	10
Разом				60	

Критерії оцінювання екзаменаційних робіт:

Оцінка 35–40 балів передбачає повне і впевнене засвоєння програми курсу, знання основної і додаткової літератури, вміння аналізувати й узагальнювати матеріал, порівнювати, оцінювати, пояснювати факти на основі здобутих із різних джерел знань, користуватися науковою термінологією.

30–34 бали – виставляється за впевнене засвоєння курсу, вміння логічно будувати відповідь, робити аргументовані висновки, аналізувати матеріал. А також за умови, якщо студент припустився незначних помилок або зробив не зовсім повні висновки.

20–29 балів – виставляється за наявності помилок при викладенні засвоєного матеріалу або неповних висновків.

10–19 балів – виставляється за часткове висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань. При цьому студент не вміє логічно мислити. Поставлене завдання виконане ним не повністю, але у його відповідях продемонстроване розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни.

1–9 балів – виставляється, якщо у студента виникають проблеми навіть з відтворенням основного матеріалу курсу.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

1. Білоус А. О. Політико-правові системи: світ і Україна. Київ: АМУПП, 2000. 200 с.
2. Гапотій В.Д. Основні правові системи світу: навч. посіб. / В.Д. Гапотій, О.Л. Жильцов, Г.І. Воржевітіна. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. 279 с.
3. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політико-правові системи світу: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 346 с.
4. Даль Р. А. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція / Пер. з англ. О. Д. Білогорського. Харків: Каравела, 2002. 216 с.
5. Кириченко В. Політичні системи світу. Кредитно-модульний курс. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 218 с.
6. Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки: Навч. посібник. Львів: Афіша, 2005. 430 с.
7. Курілло В. Є. Поділ понять «політична система» і «політичний режим» в підходах та визначеннях // Могилянські читання 2018: XXI Всеукраїнська науково-метод. конф. Миколаїв, 12–17 листоп. 2018 р. [Збірник тез]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2018. С. 5–7.
8. Курілло В. Є. Політичні системи та режими сучасності: методичні вказівки / В. Є. Курілло. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. 100 с.
9. Курілло В. Є. Щодо типологізації політичних систем суспільства // Сучасна українська політика. Політики та політологи про неї. Вип. 11. Миколаїв, Київ, 2007. С. 57-64.
10. Латигіна Н. Демократія: реалії versus утопії. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. 400 с.
11. Лісничий В. В. Політичні та адміністративні системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ: ВД „Професіонал”, 2004. 336 с.
12. Орлова Т.В. Сучасна політична історія країн світу. Київ, Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2017. 944 с.
13. Панков В. Типологія політичних режимів та їх класифікація // Економіка. Фінанси. Право. 2001. № 11. С. 35-39.
14. Політична система: сучасні проблеми розвитку громадянського суспільства і держави : у двох томах / за ред. О. В. Скрипнюка; Нац. акад. правових наук України. Київ: Логос, 2010.

15. Політична система сучасного суспільства: навчальний посібник / В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк, Н. В. Пархоменко. Київ, КНУТД, 2015. 229 с.
16. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Т.1-2 / Перекл. з англ. О. Коваленка. Київ: Основи, 1994. 444/495 с.
17. Порівняльна політика: основні політичні системи сучасного світу / за ред. В. Бакірова, М. Сазонова; Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. Харків : [б.в.], 2008. 576 с.
18. Проблеми модернізації політичних систем сучасності: монографія / за заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2008. 320 с.
19. Саміло Г.О. Змішані правові системи: проблеми класифікації // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Випуск 33. Том 1. 2015. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
20. Самойлов О.Ф. Глобалізація як культурно-історичне явище (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Київ: КиМУ, 2015. 282 с.
21. Сергійчук І. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.): Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: Університетська книга, 2002. 288 с.
22. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Вид. 2-е, перероб. і доп. Харків: Еспада, 2009. 320 с.
23. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.]; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/tdp/navch_pos_tdp.pdf
24. Фісун О. Типології політичних систем: основні підходи // Політичний менеджмент. 2005. № 5. С. 39-50. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/fisun_typologii.pdf
25. Шаповал В. Київ: Укр. центр Правнич. Студій, 1999. 320 с.
26. Юридична енциклопедія: у 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. 2003.
27. Almond G. Comparative Political System // Journal of Politics. 1956. 18(3). P. 391–409.
28. Dickovick, J. T., Eastwood J. Comparative Politics: Integrating Theories, Methods, and Cases. Oxford University Press; 3rd edition. 2018. 696 p.
29. The Cambridge History of China. V. 12-15.
30. The Cambridge History of Japan. V. 6: The Twentieth Century. Cambridge University Press. 888 p.
31. Kissinger Henry. On China. New York: Penguin Press, 2011. 586 p.
32. Mahler, G. S. Comparative Politics: Exploring Concepts and Institutions Across Nations. Lynne Rienner Publishers, Inc. 2019. 504 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/>

2. Foreign Affairs URL: <http://www.foreignaffairs.org/>
3. Foreign Policy. <http://www.foreignpolicy.com> 19. Global Policy Journal. URL: www.globalpolicyjournal.com
4. Journal of Eurasian Studies. URL: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-urasian-studies>
5. The WWW Virtual Library: International Affairs Resources. URL: <http://www2.etaown.edu/vl/> World Policy Institute. URL: <http://www.worldpolicy.org/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії форс-мажорних обмежень освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів / розпоряджень ректора / проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Classroom в дистанційному курсі «Політико-правові системи Азії та Африки», режим доступу: <https://classroom.google.com/u/0/c/NTQ5OTA4NDM4Mzky?hl=ru>